

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Kézdivásárhely, 1905. Augusztus 27.

Vasárnap.

XXIV. évfolyam 69. szám.

Felelős szerkesztő: Vajna Károly.

Kiadó laptulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

Előfizetési árak:
Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona.
Negyedévre 2 korona 50 fillér.
Egyes szám ára 10 fillér.

A lap szellemi részét illető közlemények, Vajna Károly szerkesztőhöz, az előfizetési és hirdetési pénzek Ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájába küldendők.

Hirdetmények díja:
4 hasábos petíció, vagy annak helyéért 10 fillér.
Hivatalos és árverési hirdetmények külön díjtételt szerint.
Nyit ér sora 30 fillér.
A hirdetmények s nyit erek díja előre fizetendő.

A mindenkit érdeklő rendelet.

Nem lep meg bennünket mikor olvassuk, hogy Lukács György az új közoktatásügyi miniszter a tüdővész elleni akció tárgyában a tanfelügyelőknek rendeletet adott ki. Szinte vártuk tőle. A miniszternek már főispán korában kedvence témája volt a tüdővész ellen való védekezésre a társadalmat megnyerni. Tudjuk, hogy az ő kezdeményezésére akar most az elnökleite alatt álló József kir. Herceg Szanatorium Egyesület az országban több gyógyítóházat felállítani, tüdőbetegek részére. Hanem az mégis szokatlan, hogy az aki alig foglalta el új pozícióját már is a lehető legnagyobb körültekintéssel, oly nagy aparátussal indul a nagy munkához.

Főlöslleges szófecsértés volna azon keseregni és ujságírói közhellyekkel ismételtel tudatni, hogy hazánkban, különösen a szegényebb néprétegekben mily gyilkosan tombol a tüdővész és hogy ez a gonosz nyavalya, mily óriási számban a hazai temetőket.

A gyakorlati ember széles látókörével jól mondja a közoktatásügyi miniszter, hogy már a népiskola kövessen el mindent a test ellenálló képességének fokozá-

sára, a tudóvész az iskola utján ne terjedjen, az iskolai munka a tudóvész iránt való hajlandóságot ne fokozza, hanem csökkentsen. Mindent meg kell tenni — írja a mély koncepciójú körrendelet — hogy a nép gyermekeit a betegség terjedésének módjáról, a terjedés megállításának eszközéről felvilágosítsuk és a gyermekek után ezeket az ismereteket a szülői házba eljuttassuk és érvényesíttessük.

A leghatalmasabb fegyver tehát a felvilágosítás, a melylyel a népiskola a gumókor, a tüdővész ellen sikra szállhat.

A mikor a népeletet ismerő miniszter a humanizmus ez egyszerű hangján oly elvitázhatatlanul szép igazságot mond, számít a tanítókra, kikről tudja, hogy a magyar néptanítói kar hivatása mélyen belevág a társadalmi teendőik kérdésébe is.

Hála Isten ellehet mondani, hogy a mai modern tanítói tábornak e kijelentésben ninesenek skrupulusai, sőt a becsülés hangján szólhatunk a tanítók működéséről, mely hova tovább fejlettebb, egységebb, kulturális szemponból értékesebb, a nemzet gazdaság szempontjából, egyre nélkülözhetlenebb lesz.

Ebben segít nekik a kultusz miniszter, ki a tüdővész elleni akcióban, most is mindent elkövet, hogy az embermentés

szolgálatába belevonja az egész társadalmat s iparkodik megismertetni a legalsó néposztálylyal is a tüdővész romboló munkáját, igyekszik felvilágosítani a szegényebb népréteget, hogy a tüdővész ellen sikeresen lehet védekezni és hogy védelmünk emberbaráti és hazafias kötelesség a legszegényebb iskola olvasó könyveiből sem fog a jövőben hiányozni ezen betegség ellen tárgyaló védekezés, mert minden olyan olvasó könyvet, melyből a tüdőbetegség és az ellen való védekezés, a gyógykezelés hiányzik, nem engedélyez a jövőben.

Rendkívüli jelentőséget látunk e kijelentésben, mert a hány olvasó könyvet átlapoztunk, abban minden esodabogarat felfedeztünk, de vajmi keveset abból: ami a népnek igazában hasznára van.

Ki, mi fontosabb a tengeri kigyók élettrajza, vagy a hazai embermentés feladata? A nemzet igazán nem él meg a tárgyi mellékmondatok szájkó módra való eldarálásából, de fontos államérdek: hogy a nemzeti erő nemzeti vagyont gyűjtsön, már pedig ezt csak akkor teheti ha a kenyérszerzés szolgálatában egészséges emberek hasítják a barázdát, izmos karu iparosok ütik a vasat.

A tanítókhöz intézett rendelet bőven

TÁRGA.

A Székely-Társaságok Szövetsége.

— Máthé József titkári jelentése a „Székely-Társaságok Szövetségének” 1905. augusztus 22-én Sepsiszentgyörgyön tartott közgyűlésén. —

1902. november 30-án készült az első szabálytervezet, melynek célja egyfelől az vala, hogy a társadalom új szerveit a Székely-Társaságokat összekapcsolja és közös munkásságra irányítsa társadalmi uton; másfelől, hogy ezeket a székely kongresszus rendezésében munkás részt vett nagy egyesületekhez csatolván, örökösök a kongresszus határozatainak végrehajtása fölött és végül munkakörébe vonja a székelyföldi közigazgatás aktív vezetőit, mindenkor országgyűlési képviselőit, valamint az itt működő egyesületeket, keresván oly érintkezési pontokat, hol anélkül, hogy egyik a másiknak hatáskörét sértené, a közös vállvetett munkára tág tér nyílik, minden jó hazafi hivatása magaslátán álló egyesület számára.

Impulzust erre — százszor is elmondtuk — a kívándorlás növekedésével arányban álló számbeli yeszteségünk, a kívándorlottak és az itthon maradtak palástolhatlan nyomorúsága, a nemzetiségek tervszerű térfoglalása és végül a székelység keleti missziójának biztosítása adott, mert ha csak az utolsó évtized adatait mérlegeltük is, nem lehetett más következtetésre jutnunk, hogy ha így tart: Erdély elvész Magyarország számára; maroknyi magyarságát elnyeli az oláh tenger...

Kinek ne dobbant volna mag honfi szíve, a mi-

kor eddig minden vész-vihart kiállott ezer éves alapításunk aláaknázásáról van szó!

Sorba állottak velünk a budapestiek, debreceniek, aradiak, szegediek. Csatlakozott Brassó, Bethlen, Beszterce, Marosludas, Nagyenyed, Nagyszeben, Régenvidék, Szamosújvár, Parajd, Torda, Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely és a Mezőség lelkes közönségének munkától, áldozatoktól nem félő elítje.

Megértették hívó szavunkat. És 1904. június 2-án megtarthattuk első alakuló közgyűlésünket, minek eredménye 1904. július 5-én 65581. sz. a. kelt kormányhivatali jóváhagyással, működő mai „Székely-Társaságok Szövetsége.”

Mélyen sajnálom, hogy már is tartósabb, eredményesebb munkájáról nem számolhatok be, s hogy még eddig jobbra csak a szervezés munkája tartott lekötve.

És e sem valami fényes eredmény! Mintha álmokörbe esett volna a társadalom. 350 felhívásra alig tömörült zászlónk alá 40 egyesület. Legtöbben vagy nem szóltak semmit, vagy kicsiny gondolkodásra valló ürügygel törtek ki a csatlakozás elől, mintha nem egy nemzet gyermekei volnánk s mintha, nem egyformán égetne pusztulásunk.

Meenyire más a cseh társadalom! A hol minden egyetlen tagja a nemzeti Géniusz szolgálatában álló szervezethez; ahol mint akarjuk, kiosztják a szerepeket és nem riadnak meg a nehézségektől, a hol minden egyesület szívesen adja át jövedelmének 1-2 százalékát nemzeti célokra, hogy gyorsabb, nagyobb akcióra képesítse az intézőket. Milliákat gyűjt így össze és azok a milliók nem vesznek kárba. Betelepít gyengülő fajához erős elemeket, bevisz oda bármily áldozatok árán iskolákat, kezéhez ke-

riti a községi közigazgatást és ezzel urává lesz az ostromterületnek. Aztán megy tovább, csinál ut terveket, szaporítja hódításait...

Itt, közelünkben is, mennyivel nagyobb, intenzívebb, mert egyetértéssel, tervszerű szereposztással kezdett munka folyik a miénknél, amikor mi gyöngégek vagyunk, csak a védekezésre is gondolni!

Nem az anyagi áldozatoktól való félelem, inkább a viszonyok nem ismeréséből származó közöny játszik itt szerepet.

Némely egyesület az önzés sáncai mögé vonul, némelyik autonómiáját félti; akad aki sokalja a gombamódra szaporodó egyesületek; olyik affelől vitázz, hogy tulajdonképpen nincs is szükség a szövetezésre, mert a nélkül is elvégezheti minden egyesülés a maga misszióját, a hogy lehet.

Számtalanszor magyaráztuk ezeknek összejeveteleken, a sajtóban és mindenütt, a hol erre alkalmunk nyílt, hogy a mezőgazdasági szervek munkájának nem árthat, de használhat, ha az ipari frakciók támogatására sietnek; a pénzintézetek misszióját sem gyöngíti, ha hármán szövetkeznek. De nem árthat ezeknek s szövetezettek térfoglalása sem. Még intenzívebb munkát várhatunk a kulturális szervek csatlakozása esetén. S ha a közg. szerveit is bekapcsoljuk ebbe a tevékenységbe, nem marad egy talpalattnyi tér sem őrizetlenül. A mit egyik nem vesz észre, meglátja a másik; a mivel nem bir az egyik, segíti a másik.

Abból származott minden bajunk, hogy őrizetlenül hagytuk értékeinket s csak akkor vettük észre, hogy azok igazán értékek, a tulsozknak ítélte egyesülés ébersége dacára, a mikor más tette rá szent-ségű kezét.

ismerteti a védekezést, javarészen azokat, melyeket lapunk intelligens olvasói úgy is ismernek. Mi a midőn megemlékezünk a rendeletről, tulajdonképpen a rendelet lényegét akartuk kiemelni, a mely nem más, mint az: hogy a néppel kell megismertetni a bajt, a kárt, a gyógyítást és a védelmet.

A sors rendelésére csökönyösen megnyugvó nép hitét, a tanítóknak szívből jövő szava, a tanítás igazsága az észszerűen bevezetett védekezés, a jól felfogott akció — a nélkül, hogy a rémről elkeseredetten beszéljen a tanító — nagyban megváltoztatja és rövid időn belül érezhető lesz az eredmény.

Kíváncs ez nagyon. Végre is bele kell nyulni ebbe a darázs fészekbe: elég volt a baj konstatálásából. Ez az uton csak egy lépés volt, haladnunk kell, mert soha sem érünk célhoz. Már pedig nagy utat kell agd meg tennünk, míg a nép felvilágosodottsága utunkat tisztára seprí és bazánk jövője reményében, örömeink rózsafáit beültethetjük. A tanítók bizonynyal tudni fogják teendőiket. Ebben nem kételkedünk, mert multjuk a melletti szől, hogy hivatást teljesítő emberek lesznek ők a jövőben is. Bár igen nehéz szerepük lesz, de az embermentés fontos szolgáltatásban mellettük lesz a sajtó, a szép célért dolgozó társadalom. És ha a tanítóknak — ha hosszasan is — egyszer sikerül e fontos misszióban jelentős eredményeket elérni, ők döntik be igazán Bizánc kapuját, melyen belül az ország jutalmat osztó népe tanítóit fogja tisztelni.

A székely képviselők akciója. A székely képviselők e hó 22-én a Székely-Társaságok Szövetségének ülése után megalakították a Székely Képviselők Szövetségét, melynek célja a székelység elhanyagolt ügyének ipari, mezőgazdasági és kulturális

terén való felkarolása. Az alakuló ülésen jelen voltak kimondták, hogy nem vesznek részt a Vörös László kereskedelmi ügyvivő által kezdeményezett székely ipari akció érdekében egybehívott ankóten. Hosszabb eszmecsere után, melyben résztvettek Polónyi Géza, Zakariás János, Sümei Vilmos, Török Ferenc, Ferenczy Géza és Sebess Dénes, elhatározták, hogy az összes székely kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági kérdéseket maguk között felosztják, s alapos tanulmányozás után törvényjavaslatokat és memorandumokat készítenek, melyeket a képviselőház elé terjesztenek. A végleges alakulás idejének és helyének megállapításával Sebess Dénest és Polónyi Gézát bízták meg.

A válság

A szabadelvűpárt feloszlása.

Az új disszidensek csoportjának szerda délelőtti előterjesztésén Sándor Pál javaslatot terjesztett elő a szabadelvűpárt együtt maradása iránt s indítványozta, hogy a párt feloszlásáról csak akkor kezdjenek tárgyalni, ha a délutáni konferencia előbb elvetné az együttmaradásra vonatkozó tervezetet. Az értekezlet elvetette Sándor Pál javaslatát.

A szabadelvű pártkörben szerdán délelőtti Tisza István gróf erős agitációt fejtett ki a párt együttmaradása iránt s a kilépni szándékozókat arról akarta meggyőzni, hogy a válság megoldása csak úgy lehetséges, ha a szabadelvűpárt továbbra is együtt marad.

A szabadelvűpárt elnökségéhez ma a következő levél érkezett:

„Ezennel tisztelettel bejelentjük a pártból való kilépésünket.”

A levelet a következő szabadelvűpárti képviselők írták alá: Szivák Imre, Apáthy Péter, Csepregy István, Raisz Aladár, Kabdebó Gergely, Radisics Jenő, Nagy Ferenc, Semsei Boldizsár, Justh Ferenc, báró Révai Simon, gróf Wenckheim István. A szabadelvűpártnak konferenciáján Podmaniczky Frigyes báró elnökölt.

Az elnöki megnyitó után Dési Géza dr. emelkedett szólásra és szavait Miklós Ödönhez intézve, kérdést intézett hozzá az iránt, hogy mennyiben felelnek meg a valóságnak azok a napi sajtóban elhangzott vádak, mintha Miklós Ödön hevesen támadta volna Tisza István grófot. Miklós Ödön kijelentette, hogy mindig tisztelettel viseltetett Tisza István gróf személye iránt. A szabadelvűpártból ki

fog lépni, de egyelőre nem csatlakozik más párthoz. Tisza István gróf hosszabb beszédében panaszkolja el, hogy milyen sok kellemetlen támadásban volt része azért, a miért a szabadelvűpárt együttmaradásán fáradozott.

Ezután Dániel Ernő báró válaszolt hosszabb beszédében a helyzetet és előterjesztette a 67-es pártok tömörülésére vonatkozó javaslatot. Dániel báró — úgy mond — meg kell történni a 67-es pártok egyesülésének, még a szabadelvűpárt feloszlása árán is.

Tisza István gróf hozzájárul a javaslatához, azonban nem abban a szellemben, mint a hogy Dániel báró indítványozza. A szabadelvűpártnak nem szabad felkínálnia magát, hanem be kell várni, míg kívülről kapnak felhívást valamelyik párttól a csatlakozásra.

Szivák, Khuen Héderváry gróf, Tisza István gróf és mások felszólalása után a konferencia Dániel Ernő báró javaslatát fogadta el.

Székelyföldi papiros-gyár.

Alapítási tervezet és aláírási felhivas.

(Folytatás.)

Nincs ami vármegyének területén egyetlen ipari alkotás, egyetlen oly gazdasági intézmény, mely népünk anyagi gyarapodását előmozdítaná, s melyet az állam alkotott volna, avagy támogatna. És úgy látszik, hiába is várjuk, mert a mi jó és ép tojásunkért eserebb adott állami tojásokon gazdasági életünk fellendül, addig népünket a nyomor szétszórja a világon úgy, hogy nem lesz itthon többé székely, ki majd az állami csirkéket fogyassza.

Hogy pedig népünk anyagi romlása mily mértékben következett be, arról siralmas hangon beszélnek a tények. Községeinkben hajdan, sőt nem is oly régen, szegény ember számba ment az, kinek egy pár cimeres ökre nem volt: ma ritka az ökrös gazda és a kinek van: már az sem cimeres. Azelőtt ujjal mutattak a faluban arra, a ki adós volt; az egész falu tudta, kinek mennyivel tartozik, mily kamatot, mikor törlesztett és a tőkét mikor, hogy fizette vissza. Ma kivétel és pedig ritka kivétel a faluban, aki nem adós. Hogy az eladósodás mily mértékben öltött, arról telekkönyveink és takarékpénztáraink tanuskodjanak. Összes gazdasági termelésünk és tevékenységünk minden eredményét fel emésztik a közterhek és ezek a kamatok; a leggyakoribb esetben nem is elég, és ha azt valaki, miből élünk: feleljenek erre az árvérések légiói: élünk a törzsvagyon-

Mindazonáltal reménységünket nem veszítettük el.

Kimondtuk, hogy annyi egyesülettel kezdjük meg a munkát, a hány csatlakozik és annyit dolgozunk, a mennyit éppen tudunk. Ez is több lesz a semminél. Közben aztán agitálunk, kapacitálunk, tótágast állunk. Lehetetlen, hogy meg ne értsék hívó szavunkat, szívünk lüktetését, célunk szentségét; hogy éppen azért tartósan elháríthassák maguktól a felelősséget, mely mindnyájunkat egyformán köt a székely kérdéshez.

Nem lehet feladatunk a székely kérdés mivoltát itt numerusokkal bizonyítani. Egész irodalma van már. A ki csak parányi figyelmet fordított felénk, tudja mi az.

Éppen ezért folytatólag arra mutatok, hogy a Szövetségbe eddig, mely egyesületek léptek.

Tagjaink közt vannak: az aradi, brassói, besztarozai, bethleni, debreczeni, dióri, hosszafalusi, közdivásárhelyi, marosvásárhelyi, marosludasi, mezőszéki, nagyenyedi, nagyszebeni, parajdi, régenvidéki, szamosújvári, szegedi és sepsiszentgyörgyi Székely-Társaságok; a budapesti Székely-Egylet a budapesti Székely Ifj. Egylet, a nagykunági Székely Segítő Egyesület; a bögözi, köpec-miklósvári, nyárádszentlászói, nyárádszeredai, marosszentkirályi és peseki szövetségek; A Magyar Gazdák Vásárosnoki Elöljáró Szövetsége; a székelyföldi fiókja; a gyergyódióri mezőgazd. előegylet; az erdővidéki bányagyűlés r. t. a borszéki és előpataki fürdő váll. r. t. és szöv. a málnási Siculia r. t. a Marostorda és Brassó megyei tantestület; a sepsiszentgyörgyi és közdivásárhelyi kaszinó; a marosvásárhelyi önkéntes tüzoltó-egylet; a sepsiszentgyörgyi székely szövetség és háziipari vállalat; a bukaresti Szent István és magyar egylet.

A székely kongresszus kapcsán tagjainak sorába számítjuk az O. M. G. E., — E. M. K. E.,

marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarát, a Székely Egyletet.

Ime, a jég megtört. Negyvenegy egyesület van szövetségben, Szavunk tehát elhat az ország legkeletibb részétől annak szívéig fővárosáig. A legexponáltabb területeken keresztül ölelkezik velünk Nagy Magyarország néhány jelentősebb városa (Hogy több nem, annak oka az anyagi eszközök hiányában keresendő, a mi miatt a többit nem tudtuk bejárni.) Képviselve van szervezetünkben a föld népe, intelligenciája.

Különös kedvvel és nagy várakozással engedünk alkalmat a székely vármegyék és városok, valamint a székelyföldi országos képviselők csatlakozására. Azt hittük, sietni fognak a társadalom munkáján a rendelkezésre álló hatalmi eszközökkel könnyíteni. Nem a mi hibánk, hogy keservesen esalódtunk...

Az egyesületek közül is több mint 300 zárta ki magát körünkől, hogy továbbra is maradjon jámbor szemlélőnek...

De azért minket bíztat a hit, hogy a hol 41 egyesület összefog, előbb utóbb meglátja a keze munkája. És ezt a munkát meglátják, sőt óhajtani fogják azok is, akik most kizárták magukat a Szövetségből. Mert hisz a jót igazán akarjuk...

Hogy hogyan és milyen eszközökkel, erre a feleletet nehéz precíz megadni. Honfui aggodalmunk sugja meg, hogy itt-ott mit kell tenni? Ezt közös tanácskozás tárgyává tesszük és végrehajtásra oda utaljuk, a hová tartozik. Ha nem bírja, segítjük valamilyen módon.

Nagy erő van a szervezett társadalom egyetértésében. Mutatja ellenfeleink példája.

Ezek után röviden rátérünk a Szövetség idáig kisméretű munkásságának részletezésére.

Alapszabályunk megerősítése után annak kinyomtatása, szétküldése és tagok toborzására fordít-

tottuk munkásságunkat. Rendes havi értekezletünknek is alig volt más tárgya, mint hogy az ad hoc felmerült kérdésekben előlegeileg, illetve a központi vezetőség jóváhagyásával intézkedtünk.

Megpróbáltuk portómentességet, a tanítóit üdülő helyeinkre törekvő közs. és fel. tanítók számára kedvezményes vasuti jegyet kérni, de eredménytelenül. Az új választások után orsz. képviselőinket ismételtén tájékoztattuk a Szövetségben számukra biztosított jogokról; az előbb csatlakozásra hívott egyesületeket nyilatkozattételre szólítottuk újból.

Két pénztintézet (egy háromszéki és egy udvarhelyi) kereken kijelentette, hogy nem kíván tagjaink sorába lépni. Dr. Zakariás János és Brázay Zoltán orsz. képviselők meleg rokonérzéssel ajánlották föl szolgáltatásaikat. Utóbbi 100 koronátis küldött a Szövetség céljaira.

Előkészítettük végre több hónap óta a házigazda szerepére vállalkozott sepsiszentgyörgyi Székely Társaság szíves s nagy fáradsággal járó közreműködésével a jelen közgyűlést.

Igazi munka csak a perifériákon folyt. A csatlakozott testvéregyesületek otthonukban példás lelkesedéssel karoltak fel és segítettek erejükhez mérten minden jó ügyet.

Az aradi Székely Otthon pl. karácsonyi bazárba gyűjtötte és árulta az Alföldnek elég érdekes háziipari cikkeinket és a székely fiuk ipari pályára elhelyezésénél buzgólkodott.

A brassói Székely-Társaság nagyban arányu mozgalommal állt a székely tanonképzés élére, hogy Brassó magyarságát, melynek zömét ma is a betelepült iparosok képezi, erősítse s felvegye a versenyt az idáig tanonképzésre alapított nemzeti-egylettel. Ez a társaság nemcsak az elhelyezés, de a felügyelet és oktatás körül is díszrekesen buzgólkodott.

Méltán állítható e ténye mellé, hogy a székely

ból, a míg tart s akkor megyünk világgá. Ugyanígy fogyasztjuk el a közvagyonot is, mely eddig községi és kulturális terheinket kordozta, de már nem bírja. Erdőségeink óriási kincsét képviseltek, hogy közterheinken valamit könnyíthessünk: egymásután adogattuk el, melyet az idegen tőke mohósággal és potom áron vásárolt meg. Milliókat nyertek így rajtunk az idegenek, kik most ezen a pénzén vásárolják össze a székelység lába alatt megmozdult földet ugyancsak potom áron s midőn így ők lettek urrá, a koldus székelyst már azzal is boldoggá teszik, ha silány bérért rabszolgájukká lehet. Az 1848. tehát míg a nemzet nagy rétegeit szabaddá, vagyonossá tette: addig minket az anyagi boldogulástól fosztott meg, hogy ma az idegen tőke rabszolgái legyünk; s mert erre még a kellő hajlandóságunk hiányzik: hát elvándorolunk inkább más hazába.

Ha ezt a néppusztulást, ha ezt a földindulást fel akarjuk tartóztatni: úgy vissza kell térnünk az ősi erények ama forrásához, mely több mint egy ezredév baja, veszélye és viszontagságai között megtartotta a székelyst. A magunkra hagyatottság tudata és az Isten segédelmében való bizodalom adta meg nekünk mindig az erőt, hogy magunkon segítve, az Isten segédelméhez is eljussunk.

TANÜGY.

Értesítés.

A kézdivásárhelyi áll. el. népiskolában az 1905/6. isk. évre szóló beírása úgy a mindennapi, mint az ismétlő iskolaköteleseknek f. évi szeptember hó 1., 2., 4., 5. és 6. napjain mindig délelőtt 8–12 óráig történik.

Felvételi díj: 1 korona 30 fillér. A szegények csak 30 fill.-t fizetnek. Az ismétlők semmit sem. A tanítás szept. hó 7-én kezdődik.

Kézdivásárhely, 1905. aug. 24.

A gondnokság határozatából:

M. Székely János,
áll. isk. igazgató.

Felhívás az iparos mesterekhez.

Az iparos tanoncok beírása az 1905/6. isk. évre f. évi szept. hó 5. és 6. napjain délután 3–5 óráig az áll. el. iskola helyiségében történik. Felhívom az iparos mester urakat, hogy jelzett időben tanoncai-

kat beírtni el ne mulasszák. Tandij: 6 K.

Az iskolai év szept. 7-ikén megnyílik s a tanítás 8-án megkezdődik.

Kézdivásárhely, 1905. aug. 24-én.

Dr. Török Andor,
polgármester, f. b. elnök.

Értesítés.

A háromszékmegyei „Erzsébet” árvaleánynevelő intézettel kapcsolatos nőipariskola himző, fehérvarró és ruhaszabászati osztályába az 1905–6. tanévre felvétetnek oly növendékek, kik az elemi iskola, vagy polgári iskola tanfolyamát bevégezték s maguknak azon ismeretekből akarnak betettző gyakorlati képzettséget szerezni, melyre minden jó házinőnek szüksége van.

Vidéki szülők gyermekei az intézetbe szállást és ételmezést mérsékelt díjért nyerhetnek.

Beiratkozni lehet szeptember 1-étől 10-ig az intézet irodai helyiségében. Tandij a szakosztályok szerint különböző.

Himző szakosztály tandija 10 korona.

Fehérvarró osztály „ 20 „

Szabászati „ 60 „

Az ipariskolai növendékek a gyakorlati tantárgyakon kívül elméleti oktatást is nyernek: irálytan számtan, háztartástan, könyvvitel, egészségügy és gazdaságtanból. Tanulják ezeken kívül a szabadkézi rajzot, éneket és toróát. Azok a növendékek, kik e tantárgyak tanulása alól felmentetni akarják magukat, megfelelő képességükről bizonyítványt kell bemutatassanak.

Ezen tandijakért köteles a szakosztály bármennyi idő alatt jut is a növendék ez ismeretek birtokában, teljesen kioktatni.

Oly szegény leányok, kik a nőipar terén mint munkásleányok akarják jövőjüket biztosítani, tandijmentesen is felvétetnek, de egy havi próbaidő után az illető szülő vagy gyám köteles nyilatkozatot adni, hogy az illető tanulmányai befejezése után e pályán hagyja és a tanműhelyben való alkalmazását óhajtja.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál az intézet igazgatósága.

Kézdivásárhely, 1905. augusztus 24.

Nagy Károly,
int. igazgató.

Felhívás.

A „Bögözy”-féle csaiádi alapítvány a kantai finöveldeben megüresedvén, a rokonok felhívatnak, hogy akik tanuló gyermekeik számára az alapítványt

megnyerni akarják, kérésüket megfelelően felszerelve adják be.

Kézdivásárhely, 1905. aug. 27.

A róm. kath. főnevelő intézet igazgatósága.

Értesítés.

A róm. kath. főgimnáziumban az 1905–906. tanévre való beiratások szeptember hó 1., 2., és 4. napjain fognak eszközölni. A beiratásokat megelőzőleg augusztus 29., 30. és 31. napjain lesznek a felvételi, javító és pótló vizsgálatok. A tanév szeptember 5-én ünnepélyes istentisztelettel nyitattik meg. Szeptember 5-én megkezdődnek a rendes előadások.

Beiratáskor minden tanuló 10 koronát fizet, A tandij az Erd. róm. kath. Státus 1904. évi határozata értelmében az 1905–906. tanévtől kezdődőleg az I–VIII. osztályokban 20 korona. A nem katolikus vallású tanulók ennek kétszeresét (40 koronát) fizetik.

Kézdivásárhely, aug. 27.

Az igazgatóság.

NAPI HIREK.

— Kinevezés. Az erdélyi róm. kath. státus igazgatótanácsa augusztusi ülésében a kézdivásárhelyi róm. kath. főgimnáziumhoz a Csiksomlyóra áthelyezett Iványi Antal helyébe a latin-görög tan-székre Bujnoszky Aurél minoritarendi tanárjelöltet nevezte ki helyettes tanárral.

— Kinevezés. A vall.- és közokt. miniszter a baróthi állami polg. fiúiskolánál Zöld Sándor áthelyezésével szükséges helyettes tanári teendőket ellátásával az 1905–1906. tanévre Beck Rezső okl. polgári iskolai tanárt bízta meg.

— Lajosnapját Kézdivásárhelyen nagy lelkesedéssel, hazafias buzgalommal ünnepelte meg városunk derék polgársága. Előző este fényesen kivilágították a főter s a főbb utcák lakásait s lámpionos menet vonult végig a főtéren, végül a Vigadónál állapodva meg, hol a városunkban időző székel képviselőket üdvözölte a város polgársága nevében Molnár Emil szerkesztő. 8 órakor a Kossuth Lajos asztaltársaság tartott nagyon népes hazafias ünnepélyt, melynek magasan kiemelkedő, fényes pontja volt Szabó Jónőnek költői szépségekből gazdag és hazafias érzelmektől duzzadó, gyönyörű beszéde, melylyel a Kossuth-serleget fölávatta s melynek szépségével alig tudott betelni a lelkes hangulatu nagy

eselédeányok oktatására vasárnap délutánokon felolvasásokat tartott, azok számára olvasni valókat szerzett stb.

Nyomában haladt a besztercei Székely-Társaság is, bár nem oly nagy arányokban, de mindenestre jelentős eredménnyel.

Hogy célját annál bizonyosabban megközelítse, magyar tanonc otthon létesítésére gyűjtést indított. A begyűlt 400 korona nem bizonyult ugyan erre elégnek, de az utat megtörte s ha — mint reméljük — kitartással jár rajta, megvalósíthatja szép tervét, biztosítja a magyar tanonc elem beférkőzését és megállását. Beszterceze ipara megérdemli ezt a fáradságot, de a nagy nemzeti szempont mit általa elérni óhajtunk, éppen lelkesítő. Éket verni az idegen célok közé burkolt társadalomba. Besztercezei társaságunk a eselédeányok oktatásával már nem volt olyan szerencsés, mint a brassói, mert a gazdák észre vevén a célt, elvonták eselédeik kimenőjét. Bizony furcsa állapot, de igaz. Más példát is hozhatok föl a fajgyűlölet illusztrálására. Szászvárosan egy sovínista magyar hivatalnoknak nem hiteleztek, szállást nem adtak. El kellett mennie.

Látható ezekből is, hogy e két társaság társadalmi szereplése a mily fontos, éppen oly kényes. Éppen ezért nem lehet eléggé dicserni kitartásukat, hogy őrít állnak a magyar érdekek mellett, kezdeményező, nem ritkán vezérszerepet vívén. Azért is nagyjelentőségű az ők munkálkodása, mert ápolják a magyarság együttérzését. Találtunk a Székely-Társaság alakításakor nemzetiségi várost, hol régi magyar hivatalnokok akkor ismerkedtek meg, ellenségek akkor békültek ki.

Nem kisebb szerepe van a nagyszebeni Székely-Társaságnak, mely szintén a nyomokon halad. A székelly tanonképzésre fordított munkája ennek is kiváló figyelmet érdemel, mert fejlettebb iparhoz s a mellett egy két nyelv megtanulásához segíti a

székely fiukat. Nekünk pedig, ha még egyszer megnyílik Kelet piaca előttünk, alig tehetne egyébbel nagyobb szolgálatot.

Következnek sorban a debreczeniek. Mit dicserjek ezeken? Azt-e, hogy a székelly fiúk iparoktatását legnagyobb számban és legnagyobb lelkesedéssel segítik elő? Vagy azt, hogy benéznek utánuk a műhelyekbe, iskolákba, gondoskodnak a szegény gyermekek ruházatáról avagy azt, hogy ünnepélyeket rendeznek, bemutatják illusztris közönség előtt a székelly lakodalmat és felkeltik azok érdeklődését irántunk? Vagy hogy piacképes áruikat bazáaraikban legelőkelőbb dárakkal árulják, vizeinknek piacot szereznek, fürdőinknek propagandát csinálnak?

Beszéljének helyettem tények, vagy e társaság közöttünk levő lelkes vezetősége, különösen Székely Ferenc, a debreczeni székelly mozgalom lelke.

De a szegediek sem maradnak mögöttünk. Egész nagy társaságok jártak kalauzolásuk nyomán nálunk. Költőjük tollára vette a Székelyföldet. Sassi Nagy Lajos egész irodalmat teremtett a székelly fürdők és ásványvizek körül, jellemző tulajdonságaik szerint csoportosítván és ismertetvén meg azokat. Kiadták a jelszót, hogy csak hazai vizet fogyasszanak. Raktárt csináltak ásványvizeinkből. Van olyan fürdőnk, melyen minden második ember szegedi. Csak Tusnádon ötvenen vannak. Szóvátán szintén sok a szegedi vendég. Ezek is foglalkoznak a székelly tanonc otthon eszméjével. Többen villát készítenek építeni Bibarczfalván.

Messze vezetne, ha hasonló részletességgel szólnék a szövetség kötelékében levő tagtársaságok csendes munkálkodásáról. Azért még csak néhány adatainak felsorolására szorítkozom.

Ezek között van a szamosújvári társaság elég exponált vidéken teljesített szolgálataival. A társadalmi együttélés főmunkása. Hogy mi mindenre jők

a Székely-Társaságok, leginkább illusztrálja azon tényével, hogy a szükvizű szamosújváriaknak kutat is furat. A gyergyóditrói, mely a szegény székelly leányok háziipari oktatására köt és varróiskolát tart fenn nagy nehézségek közt; lelkes harcossá a székelly méhészkörületnek; a marosvásárhelyi, a mely tevékenységét messzibb vidékekre is kiterjesztvén egymaga hívta életre a székelly társadalmat s vette meg a székellyföldi idegen forgalom alapját. Ez 13–14 füzet és kötetben ismertette meg a székelly kérdés minden ágabogát, nagy anyagi áldozatokat hozván a székelly kongresszus rendezése és a Szövetség megalakítása körül is. Évek óta állandó gondoskodása tárgyát képezi az iparosok és ipari munkások számára felolvasások rendezése.

A székelly kongresszus munkálata alapján a földmiv. miniszterium székellyföldi kirendeltsége által készített munkatervet részleteiben is elbíráltatta és véleményével látta el válaszul föld. min. felhívására. Végül itt van a szomszédban a kézdivásárhelyi, mely gazd. egyesület létesítése körül tevékenykedett s még sokak emlékeztében élő népgyűlésén értékes eszméket hozott felszínre; a sepsiszentgyörgyi, melyről legközelebb beszél a mai nap.

A Székely-Társaságokról általában el kell ismerni, hogy élnek s bizonyos fokig értékes mozgalmat vittek a pangó társadalmi életben. Átvették sátnya egyesületek szerepét és országos kérdésre a székelly kérdést.

Jutalmazza meg őket a jól végzett munka becsületes öntudata. Vajha átvihetnék lelkesedésüket a társadalom többi szegyeire. Akkor annál hamarabb s annál bizonyosabban győzedelmeskednénk a körülöttünk feltornyosult nehézségeken.

Fel hát uraim munkára, Isten és a haza szent nevében!

közönség. Itt említjük meg, hogy vasárnap d. e. 11 órakor a sétátérén is Lajos napi hazafias ünnepélyt rendez a tanuló ifjuság, amelyre felhívjuk a közönség figyelmét, annál inkább, mivel a tetszés szerinti belépési díjakból befolyó jövedelem a Kossuth-szobor s az ügyöntők, gyutacsgyártók működési helyének emléktáblával való megjelölési költségeire fog fordíthatni.

— **Málk József emléke.** A következő felhívást vettük: A sepsiszentgyörgyi áll. polg. leányiskola volt igazgatójának, néh. Málk Józsefnek 1901-ben történt elhunyt alkalmával Földi Jenő kir. tanfelügyelőségi tölnek s polg. leányiskolai énektanító egy „Kérem Málk József emlékére létesítendő alapítvány iránti ügyben” ezen célból adakozásra szólító felhívást becsátolt ki. Ezen gyűjtőből igen sok maig sem érkezett vissza. Minthogy az alapítólevél kiállítását a Miniszter uró méltósága most reám bízta az alapítványi összeg meghatározhatása céljából felkérem T. Cimedet, mint a kibe az Földi Jenő ur állítása szerint szintén ielt így gyűjtőv kiküldve, hogy azt az esetleg gyűlt adományokkal együtt hozzám jövő szept. hó 15-éig visszaküldeni sziveskedjék. Becces válaszáat, vagy az iv beküldését mindenesetre kérve illő tisztelettel vagyok Sepsiszentgyörgy, 1905. aug. 16-án. Csánki Gyula kir. tanfelügyelő.

— **Sétatér.** Hétfőn este a sétátérén 8–10 óráig Bodor Lajos térzenét tart.

— **A polgári fiúiskola kitüntetése.** A Székely-Társaságok Szövetségének keddi gyűlése alkalmából Sepsiszentgyörgyön rendezett székely kiállításán a kézdivásárhelyi m. kir. állami polgári

fiúiskola is részt vett; közügyességi (slójd) munkából mutatott be igen szép gyűjteményt, tanúságul, hogy ezen szerfölött hasznos és izlést fejlesztő mel-lék foglalkozást növendőkei kedvvel és ahhoz való ér-zékel üzik. Osinos közügyességi munkáért dícsérő oklevelet nyert a kiállításán az iskola s ebben a sikerben nagy érdeme van Biró Sándor tanárnak, aki kiváló szakértelemmel s lelkes odaadással tanítja pár év óta a polg. fiúiskola tanulóit a slójdre.

— **Az első népszanatorium.** Három évi hangyaszorgalmu gyűjtés után abba a helyzetbe jutott a József kir. herceg Szanatorium Egyesület, hogy az első népszanatoriumot építeni kezdi és mivel az Alföld poros levegőjében pusztít a kór legvehemensebben (a halálozások átlaga itt 43%) a gyulai Lugos nevű városrészében épül. Az építésre 6 pályázó jelentkezett, a legolcsóbb ezek között Fodor és Reisinger aradi építészeké 446 650 korona 46 fillérrel. Tudvalevő a Szanatorium száz betegre épül és való-ságos típusa az egészségkövetelte legmodernebb sanatoriumoknak. Külön női és férfi osztálya, betegfölvételi helye van. Cigler Győző a genialis tervező valóságos remekelt nem ortomantális épület, de a cél átérzése vezette tervező gondolatát. Az egyesület alighogy tul van az első sanatorium építési ügyein, tovább nézi földadatait s most már, mi-kor az egész országban megalakulnak bizottságai új sanatoriumok felállítására gondol és ha oly mérékű lesz a társadalom érdeklődése, a milyt remél, akkor tíz éven belül négy sanatoriumot épít az ország más más vidékén.

— **Bucuestély.** A Kézdivásárhelyen szün-időző egyetemi polgárok és középiskolai tanulók e

hó 26-án szombaton a városi vígadó dísztermében műsoros bucuestélyt rendeztek. A műsort itt kö-zöljük: Nyitány; előadja a cigányzenekar. Prologus Makai Emiltől, előadja ** Zongorán játszik Dávid Pista. Vig monolog, előadja Deák Mariska. Népda-lokat játszik hegedűn cigányzenés kísérettel Nagy Lajos. Valami hibája van, vigjáték egy felvonásban. Irta Kondinet, fordította Gabányi Árpád. Szemé-lyek: Dr. De Lussan Andró, orvos K. Kovács Pista; Cecile, neje Jakab Erzsike; Balankourt, magánzó Fekete András; Nani szobaleány Vajna Erzsike. Táncz!

— **Halálozás** Csutak Lajos székely író, a jeles elbeszélő, lapunk derék munkatársát súlyos gyász érte. Nevelt leánya: Győrbíró Ida, okleveles óvónő, egy kedves ártatlan ifjú leány, alig 21 éves korában Uzonban f. hó 23-án elhunyt, nagy bánatot hagyva hátra mindazok szívében, akik őt ismerték és szerették.

Közönség köréből

Köszönetnyilvánítás.

Bodor Erzsike elhunyt alkalmával hozzánk érkezett részvét nyilatkozatokat ez alkalmával tart-juk fájó szívünk kötelességének hálaán megköszönni.

Fogadják azok is különös hála-köszönetünket, kik — köztük a „szünidőző tan. ifjuság” — koszo-rukkal enyhítették mérhetetlen fájdalomainkat.

Kézdivásárhely, 1905. aug. 22-én.

A gyászoló család.

Hirdetések.

1905. El. 202/1. szám.

Árlejtési hirdetmény tűzifa szállítása iránt,

A kézdivásárhelyi kir. törvény-szék és a területén levő kir. járás-bíróságok, valamint a kir. ügyészség és fogházak részére az 1906-ik évben szükséges tűzifa szállítása iránt f. évi szeptember hó 14-ik napján d. e. 9 órakor ezen kir. törvényszék elnöki irodájában nyilvános árlejtés tartatik.

Szükséglet: a kir. törvényszék részére 218 köbméter, a k.-vásárhelyi kir. ügyészség és fogház részére 153.9 kbm. a k.-vásárhelyi kir. járásbíróság részére 91 kbm., a kovász-

nai kir. járásbíróság részére 89.50 és az ottani fogház részére 26.40 kbm., a sepsiszentgyörgyi kir. járásbíróság részére 126.10, az ottani fogház részére 50.47 kbm., továbbá a nagyajtai j.-bíróság részére 43 és az ottani fogház részére 26.92 kbm. kemény tűzifa.

Miről vállalkozni szándékozik azon figyelmeztetéssel értesítettnek, hogy: a) a törvényszék, k.-vásárhelyi járásbíróság és kir. ügyészség, valamint a kir. törvényszéki fogház részére szükséges tűzifa együttes szállítása iránt külön;

b) a kovásznai, sepsiszentgyörgyi és nagyajtai j. bíróságok hivatali és fogházhelyiségei részére szükséges

meunyiség szállítása iránt járásbíróságunkét külön-külön is tehető ajánlat.

Kötelesek vállalkozni szándékozik azon esetben, ha a fennebb a), b) pontokban felsorolt összes helyiségek részére szükséges tűzifa szállítása ohajtanak vállalkozni: 330 korona bánatpénzt; ellenben csak az a) pont alattiakra vonatkozó ajánlat esetében 185 kor., a kovásznai j.-bíróság és fogházra vonatkozó ajánlatnál 57 kor., a sepsiszentgyörgyi j.-bíróság és fogházra vonatkozó ajánlatnál 70 kor. és végül a nagyajtai j. bíróság és fogházra vonatkozó ajánlatnál 27 kor. bánatpénzt az árlejtés megkez-

dése előtt készpénzben, vagy óvadék-képes értékpapirban letenni.

Az árlejtés megkezdése előtt elfogadtatni kellő bánatpénzzel ellátott és szabályszerűen bélyegzett zárt írásbeli ajánlatok is, melyekben az ajánlati ár betűkkel is kiírandó s melyeknek borítéka „Ajánlat tűzifa szállítása iránt” felirattal jelezendő.

A részletes feltételek ezen kir. törvényszék irodaigazgatójánál, valamint az itteni kir. ügyészségnél, a helybeli, kovásznai, sepsiszentgyörgyi és nagyajtai kir. j.-bíróságoknál megtekinthetők.

Kézdivásárhelyt, 1905. aug. 15-én.

Pásztóhy,
h. elnök.

(90 2-8.)

!! FOGORVOS PERL JÓZSEF !!

(87. 3-3.)

AMERIKAN DENTIST

e hó vége felé vagy szeptember elején

Kézdivásárhelyre érkezik és néhány napig a „Millennium” szállodában fog rendelni.

HIRDETÉSEK

olcsó áron felvétetnek e lap kiadóhivatalában.

BUTOR

anyakönyvi hivatalok berendezésére, valamint köz-ségi előljáróságok részére úgy készpénzért, mint részletfizetésre kapható

butorraktáromban

Kézdivásárhelyt,

hol állandóan raktáron van: szalon-, ebédlő- és hálószoba berendezés, ruha- és étszékény, szalon- és ebédlő-asztal, ágy, mosdó és éjjeli szekrény, továbbá: magas, félmagas, háts és toalet divány, garnitúra, matracz, fali és toalet tükör, nád- és, préselt ületű hajlitott szék, ablak earnis, stb. me-lyeket a jelenleg ujonnan berendezett ASZTALOS MŰHELYEMBEN kitűnő száraz anyagból saját felügyeletem alatt készítették s olcsó árak mellett becsátok szíves rendelkezésre.

Tisztelettel:
Ifj. Jancsó Mózes,
butorraktáros.